

Riktlinjer för sunda byggen.

Vägledning, krav och uppföljning för att
motverka arbetslivskriminalitet i byggsektorn.

BYGGFÖRETAGEN

Sunda byggen.

Tillsammans mot arbetslivskriminalitet.

Det här är Byggföretagens vägledning för hur entreprenörer och beställare kan arbeta för att motverka arbetslivskriminalitet i byggbranschen. Fokus ligger på det som sker på byggarbetsplatsen.

Sunda byggen består av krav som vi vet effektivt motverkar arbetslivskriminalitet. Tyngdpunkten ligger på skyldigheter som kommer från lag och föreskrifter. Dessa ska så klart alltid följas, men det finns några nyckelområden där aktiv uppföljning ger extra stor effekt. I Sunda byggen ringar vi in de områdena åt er och beskriver hur ni ska göra för att följa upp dem.

Sunda byggen kan användas på flera sätt:

- Som en överenskommelse mellan beställare och entreprenörer.
- Som stöd för entreprenörer som vill minska risken för arbetslivskriminalitet i sina projekt.

För att säkerställa att skyldigheterna och rättigheterna som lyfts fram i Sunda byggen gäller fullt ut mellan parterna i ett projekt bör vägledningen göras till avtalsinnehåll dem emellan. För skyldigheter som följer av lag kan det verka krångligt, men det är troligt att lagkravet inte hanterar frågor om kontroll och efterlevnad mellan beställare och entreprenör.

Kraven och uppföljningen i Sunda byggen har anpassats med hänsyn till personuppgiftslagstiftning, men de som arbetar efter Sunda byggen kommer behöva hantera personuppgifter. I slutet av vägledningen finns därför ett avsnitt om vad som är särskilt viktigt att känna till när ni gör det.

Byggbranschen har kommit långt i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Det är en lärandeprocess och en utveckling vi gör gemensamt. Med hjälp av Sunda byggen tar vi nästa kliv.

Tillsammans bygger vi Sverige på schyssta grunder!

Uppföljning med arbetsplatskontroll

Uppföljning med arbetsplatskontroll

Att följa upp ställda krav är minst lika viktigt som att överhuvudtaget ställa dem. Ett bra sätt att följa upp Sunda byggens krav är med en arbetsplatskontroll. Det är ett fysiskt kontrollbesök som görs vid ett tillfälle för en hel arbetsplats. När arbetsplatskontrollen har gjorts kan den kompletteras med efterkontroller av olika intyg och dokument.

En arbetsplatskontroll kan göras på olika sätt. Den kan göras av egen personal på ett företag som arbetar efter Sunda byggen. Det går också att anlita ett kontroll- eller säkerhetsföretag som är specialiserat på att kontrollera arbetsplatser. Ett annat sätt är att någon hos beställaren gör arbetsplatskontrollen.

Tänk på det här inför en arbetsplatskontroll:

- Om ett externt kontrollbolag anlitas bör det ske i samförstånd mellan beställare och entreprenör. Det gäller till exempel vilket bolag som väljs och hur de ska göra sin kontroll.
 - ✓ Ett externt kontrollbolag som anlitas bör vara ackrediterat av ID06, eller motsvarande.
 - ✓ Det behöver finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal mellan det externa kontrollbolaget och den som beställer kontrollen innan det utför en arbetsplatskontroll.

- En arbetsplatskontroll bör genomföras minst en gång under projektiden, och minst en gång per år.
- Resultatet av kontrollen, oavsett vem som gör den, bör sammanställas i en rapport till både beställare och entreprenör.
- Innan den första arbetsplatskontrollen görs bör alla entreprenörer känna till att det kan komma göras kontroller, till exempel genom att ha med det i deras inköpsvillkor.
- Det bör vara tydligt för alla entreprenörer på byggarbetsplatsen hur de ska göra med brister som upptäckts i en kontroll.
- Eventuella brister som upptäcks vid en arbetsplatskontroll bör endast redovisas på företagsnivå så att inte personuppgifter behandlas i onödan. Uppgifter om vilken anställd som har gjort vad bör därför inte vara med i en rapport. Däremot är det bra att ha med vilken typ av brist det rör sig om så att det kan följas upp.

Arbetsmiljö – krav

Byggherren ska, om något av nedanstående kriterier kommer bli uppfyllda under projektet, lämna en förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket för byggarbetsplatsen. Det ska göras innan projektet påbörjas. (AFS 2023:3 2kap. 25§)

- ✓ där arbetet beräknas pågå under längre tid än 30 arbetsdagar och där mer än 20 personer vid något tillfälle sysselsätts samtidigt
- ✓ där det totala antalet persondagar beräknas bli fler än 500 dagar

En arbetsmiljöplan (AMP) ska finnas och vara tillgänglig för alla som är på byggarbetsplatsen under hela projektiden. (AFS 2023:3 4kap. 12§)

Arbetsmiljöplanen ska vara projektanpassad och innehålla:

- ✓ arbetsplatsens fysiska plats
- ✓ projektorganisationen, inkl. uppgiftsfördelning för arbetsmiljöarbetet
- ✓ riskidentifiering och riskhantering
- ✓ vilka ordnings- och skyddsregler som gäller på arbetsplatsen

Det ska finnas klartecken från Bas-U i projektet till samtliga entreprenörer innan de påbörjar sitt arbete i byggprojektet för första gången. Klartecken ska föregås av inlämning och genomgång av entreprenörens arbetsmiljörisker, inklusive riskåtgärder. (AFS 2023:3 4kap. 12§)

Arbetsmiljö – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen ska det kontrolleras:

Att det finns en förhandsanmälan till Arbetsmiljöverket, om det är ett krav för projektet.

Att det finns en arbetsmiljöplan som är projektanpassad och tillgänglig för alla på byggarbetsplatsen.

Den ska innehålla följande:

- ✓ arbetsplatsens fysiska plats
- ✓ projektorganisationen, inkl. uppgiftsfördelning för arbetsmiljöarbetet
- ✓ riskidentifiering och riskhantering
- ✓ vilka ordnings- och skyddsregler som gäller på arbetsplatsen

Att det finns dokumentation över genomförda klartecken av Bas-U.

Skalskydd

Foto © Rosie Alm

Skalskydd – krav

- Skalskydd ska finnas på byggarbetsplatser där det är praktiskt möjligt. Syftet är att förhindra obehöriga från att ta sig in och skada sig.
- Saknas skalskydd ska det finnas en skriftlig rutin som beskriver hur tillträdet till byggarbetsplatsen hanteras.

Skalskydd – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen bedöms:

- Att det finns ett skalskydd som skyddar obehöriga från att ta sig in och skada sig på byggarbetsplatsen. Mindre brister som kan åtgärdas omedelbart behöver inte dokumenteras om de åtgärdas direkt och godkänns av kontrollanten.
- Att det, om skalskydd saknas, finns en rutin som beskriver hur tillträdet till byggarbetsplatsen hanteras.

Utbildningsbevis, kompetenser, behörigheter och certifikat

Utbildningsbevis – krav

- Alla på byggarbetsplatsen ska ha genomgått Byggföretagens utbildning Safe Construction Training (medlemskrav Byggföretagen) eller motsvarande utbildning.
- En person som utför arbetsuppgifter som omfattas av utbildningskrav ska ha rätt kompetens för arbetsuppgifterna. Kompetensen ska styrkas genom utbildningsbevis. Detta kan finnas dokumenterat i ID06 kompetensdatabas, eller styrkas på annat sätt.
- I Sunda byggen gäller kompetenskravet särskilt:
 - ✓ Brandfarliga- eller heta arbeten
 - ✓ Montering/justering/demontering av byggnadsställningar
 - ✓ Lastsäkring (koppling av last)
 - ✓ Användning av motorkap, röjsåg samt motorsåg
 - ✓ Arbete med asbest
 - ✓ Tunga lyft och säkra lyft
 - ✓ Kranar (arbetsplatsspecifika och mobila)
 - ✓ Mobillift (saxlift/bomlift mm.)
 - ✓ Tunga vägfordon
 - ✓ Schaktmaskin, hjullastare, truck, teleskoplastare, väghyvel, bandtraktor eller likande
 - ✓ Schakta säkert

Utbildningsbevis – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen ska det kontrolleras:

- Att samtliga som arbetar på byggarbetsplatsen har genomgått Safe Construction Training, eller motsvarande utbildning.
- Att personer som bedöms av kontrollanten utföra arbetsuppgifter inom följande områden ska kunna styrka sin kompetens med utbildningsbevis som finns i ID06 kompetensdatabas, eller kan styrkas på annat sätt.
 - ✓ Brandfarliga- eller heta arbeten
 - ✓ Montering/justering/demontering av byggnadsställningar
 - ✓ Lastsäkring (koppling av last)
 - ✓ Användning av motorkap, röjsåg samt motorsåg
 - ✓ Arbete med asbest
 - ✓ Tunga lyft och säkra lyft
 - ✓ Kranar (arbetsplatsspecifika och mobila)
 - ✓ Mobillift (saxlift/bomlift mm.)
 - ✓ Tunga vägfordon
 - ✓ Schaktmaskin, hjullastare, truck, teleskoplastare, väghyvel, bandtraktor eller likande
 - ✓ Schakta säkert

! Avvikelser dokumenteras på företagsnivå

Digitalt kontrollsystem

Digitalt kontrollsystem – krav

- Huvudentreprenören ska ha ett digitalt kontrollsystem för att dokumentera entreprenörer och deras inbördes förhållanden på byggarbetsplatsen.
 - ✓ det digitala kontrollsystemet ska vara kopplat till den elektroniska personalliggaren.
- Samtliga entreprenörer ska registreras i det digitala kontrollsystemet innan de börjar arbeta på byggarbetsplatsen. Entreprenörerna ska vara registrerade under hela tiden de arbetar på byggarbetsplatsen.
- I kontrollsystemet ska det framgå om det finns personer inloggade i personalliggaren vars arbetsgivare inte registrerats i kontrollsystemet. Dessa personer och dess arbetsgivare ska redovisas separat (som ej registrerade).

Digitalt kontrollsystem – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen ska det kontrolleras:

- Att det digitala kontrollsystemet fungerar och uppfyller kraven:
 - ✓ är kopplat till den elektroniska personalliggaren.
 - ✓ visar entreprenörernas förhållande till varandra.
 - ✓ alla entreprenörer på byggarbetsplatsen finns med i systemet (som registrerade eller ej registrerade).
 - ✓ att kontrollsystemet kan särredovisa företag som har anställda på byggarbetsplatsen, men som inte är inlagda i kontrollsystemet.

Inskrivning

Inskrivning – krav

På byggarbetsplatsen ska det finnas en dokumenterad inskrivningsrutin. Av denna ska tydligt framgå vilka krav som gäller och vilka kontroller som ska göras innan en person får börja arbeta på byggarbetsplatsen.

Kraven som gäller, och som ska kontrolleras, innan en person utför byggverksamhet på arbetsplatsen för första gången är:

- Att personen har ett aktivt ID06-kort eller motsvarande identifikation som kopplar personen till en entreprenör (medlemskrav Byggföretagen).
- Att entreprenören där personen är anställd är med i det digitala kontrollsystemet.
- Att personen kan identifiera sig och uppvisa i vilket land personen är medborgare i. Det görs med en giltig nationell identitetshandling där medborgarskapet framgår. Medborgarskapet kan också styrkas genom ett digitalt utdrag från den svenska folkbokföringen i kombination med en annan ID-handling, exempelvis ett svenskt eller utländskt körkort.
- Att personen, om denna är medborgare i ett tredje land¹, har ett giltigt arbetstillstånd för den aktuella tiden personen arbetar på byggarbetsplatsen. Arbetstillståndet kan vara utfärdat i Sverige eller i ett annat EU-land där personen har varaktigt boende.
- Att personen, om denna är asylsökande, har rätt att arbeta under sin asylprocess. Detta styrks genom ett giltigt LMA-kort med AT-UND.
- Att personen, om denne är anställd av en entreprenör från ett annat land, har bevis på att personen är registrerad i Arbetsmiljöverkets utstationeringsregister på rätt sätt för arbetsperioden på byggarbetsplatsen².

Inskrivning – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen ska det kontrolleras:

- Att varje person som arbetar på byggarbetsplatsen har ett aktivt ID06-kort eller motsvarande identifikation som kopplar personen till ett företag.
- Att varje person som arbetar på byggarbetsplatsen är anställd av en entreprenör som är registrerad i det digitala kontrollsystemet.
- Att varje person som arbetar på byggarbetsplatsen har ett giltigt arbetstillstånd som är utfärdat i Sverige eller i ett annat EU land där personen har varaktigt boende om personen är medborgare i ett tredje land.
- Att varje person som arbetar på byggarbetsplatsen har ett giltigt LMA-kort med AT-UND om personen är asylsökande.
- Att varje person som arbetar på byggarbetsplatsen är registrerad i utstationeringsregistret om personen är utsänd av en entreprenör från ett annat land.

! Avvikelser dokumenteras på företagsnivå

¹ Med tredje land menas länder utanför EU/EES.

² Mer information hittas på Arbetsmiljöverkets hemsida

In- och utloggning

In- och utloggning – krav

- Byggarbetsplatsen ska ha en elektronisk personalliggare.
- Varje entreprenör ska säkerställa att samtliga personer som arbetar i deras byggverksamhet på byggarbetsplatsen loggar in och ut i personalliggaren.

In- och utloggning – kontroller

Vid arbetsplatskontrollen bedöms:

- Att det finns en fungerande personalliggare för byggarbetsplatsen (SKV-identifikationsnummer, in- och utloggning fungerar).
 - Uppenbara problem med den tekniska utrustningen för in- och utloggningar ska noteras.
 - Att samtliga personer som arbetar på platsen är inloggade i personalliggaren.
- ! Avvikelse dokumenteras på företagsnivå

Personuppgiftsbehandlingar

Personuppgiftsbehandling

- Sunda byggen är utformad med hänsyn till enskilda personers rätt till skydd för sina personuppgifter och den lagstiftning som finns på området (främst Dataskyddsförordningen "GDPR").
- Den personuppgiftsansvariga (d.v.s. den som bestämmer varför och hur personuppgifter ska behandlas) är alltid ansvarig för att varje behandling av personuppgifter är okej enligt gällande lag.
- Personuppgifter får bara behandlas i enlighet med grundläggande principer och om det finns en laglig grund till stöd för behandlingen enligt GDPR. Principerna innebär bland annat att personuppgifter bara får behandlas för specifika, tydliga och berättigade ändamål. Endast de personuppgifter som är nödvändiga för ändamålet får samlas in och behandlas. En bra tumregel är därför att alltid fundera över om det går att ställa ett krav eller göra en kontroll utan att behandla personuppgifter, eller om behandlingen kan begränsas ytterligare. Detta är skälet till att det återkommande i Sunda byggen betonas att avvikelser ska dokumenteras på företagsnivå och inte på personnivå. Är det nödvändigt att behandla en viss personuppgift på det sätt som görs går det oftast att hitta en laglig grund för behandlingen. Detta gäller inte mer känsliga personuppgifter, såsom etniskt ursprung, hälsa, facklig tillhörighet eller uppgifter om brott som getts en särställning i GDPR. Särskilt försiktighet är därför påkallad vid inskrivningsprocessen, vid kontroll av dessa rutiner och vid kontroll av personers utbildningar.

- Den personuppgiftsansvariga måste informera de registrerade (personerna vars personuppgifter behandlas) om personuppgiftsbehandlingen. Informationen ska bland annat innehålla hur uppgifterna samlas in, varför de samlas in, hur de används och vilka rättigheter den registrerade har enligt GDPR.
- När personuppgifterna inte längre behövs för att uppfylla ändamålet, ska behandlingen upphöra och uppgifterna raderas eller avidentifieras.
- Den som är personuppgiftsansvarig har även ansvar för att det finns ett personuppgiftsbiträdesavtal med personuppgiftsbiträden (de som behandlar personuppgifter på uppdrag av den personuppgiftsansvarige). Typiskt sett ska det därför finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal mellan den som beställer en arbetsplatskontroll och den som utför kontrollen.

Sunda byggen är Byggföretagens vägledning för byggföretag och byggherrar för att motverka arbetslivskriminalitet, med fokus på krav och uppföljning på byggarbetsplatsen. Riktlinjerna kan användas i överenskommelse mellan byggherre och entreprenör eller av enskilda entreprenörer som vill minska riskerna i sina projekt. Förslagen är oftast i linje med lagar och regler, och varje krav har fastställda kontroller som kan utföras internt eller externt. Syftet är att säkerställa en sund och säker byggbransch.

BYGGFÖRETAGEN

www.byggforetagen.se